

УДК 636.2.082:637.112

КІЛЬКІСНІ ТА ЯКІСНІ ПОКАЗНИКИ МОЛОЧНОЇ ПРОДУКТИВНОСТІ КОРІВ МОЛОЧНИХ І КОМБІНОВАНИХ ПОРІД В УМОВАХ ЗАХІДНОГО РЕГІОНУ УКРАЇНИ*В. В. Федорович, к. с.-г. н.*

logir@ukr.net

Інститут біології тварин НААН

Вимоги ринкової економіки диктують необхідність коригування методів селекції молочної худоби не лише у напрямі підвищення кількісних характеристик молока, але й якісних. Відомо, що корови однієї й тієї ж породи залежно від регіону розведення, кліматичних умов, годівлі й утримання, періоду лактації дають молоко, яке різниться за кількісними показниками поживних речовин. Тому, метою наших досліджень було вивчити динаміку молочної продуктивності за першу–п'яту та кращу лактації і хімічного складу молока на 2–3, 5–6 та 8–9 місяцях лактаційного періоду корів української чорно- та червоно-рябої молочної, айрширської, червоної польської, симентальської та бурі карпатської порід в умовах західного регіону України. Оцінку молочної продуктивності піддослідних корів (надій, вміст жиру в молоці, кількість молочного жиру) проводили згідно з даними зоотехнічного обліку (впродовж останніх 20 років).

Встановлено, що надій корів української чорно-рябої молочної породи залежно від лактації знаходився в межах 3970,9–3537,9 кг, вміст жиру в молоці — в межах 3,67–3,71 % та кількість молочного жиру — в межах 149,5–168,0 кг; української червоно-рябої молочної породи — відповідно в межах 3503,0–4471,8; 3,76–3,78 та 132,4–168,6; червоної польської — в межах 2838,4–3698,4; 3,70–3,73 та 107,9–138,6; айрширської — в межах 4034,3–4337,0; 4,0–4,12 та 165,4–181,7; симентальської — в межах 3026,4–3810,2; 3,76–3,81 та 113,6–145,0 і бурі карпатської породи — в межах 2700,5–3384,4 кг; 3,69–3,85 % та 99,8–125,9 кг. У тварин більшості досліджуваних порід найвища молочна продуктивність спостерігалася за третю лактацію і лише у корів української червоно-рябої молочної та симентальської порід — за четверту лактацію. Слід відмітити, що тварини усіх досліджуваних порід за надосм, вмістом жиру в молоці та кількістю молочного жиру переважали відповідні стандарти зазначених порід (виняток — вміст жиру в молоці за першу лактацію у корів айрширської породи).

Спостерігалися зміни надою корів досліджуваних порід з кожною наступною лактацією. Так, надій за першу лактацію у тварин української чорно-рябої молочної породи складав 95,2 % від надою за другу, за другу лактацію — 91,9 % від надою за третю, за третю — 100,2 % від надою за четверту і за четверту — 104,8 % від надою за п'яту лактацію; у корів української червоно-рябої молочної породи — відповідно 87,9; 91,8; 97,1 і 104,9; червоної польської — 87,3; 87,9; 102,4 і 100,6; айрширської — 94,2; 98,7; 104,1 і 102,1; симентальської — 91,8; 89,4; 96,7 і 105,8 та бурі карпатської — 87,8; 90,9; 105,4 і 103,0 %.

Виявлена залежність добового надою та хімічного складу молока корів досліджуваних порід від періоду лактації. Добовий надій молока корів української чорно-рябої молочної породи залежно від лактаційного періоду становив 12,9–25,6, української червоно-рябої молочної — 12,1–23,9, айрширської — 11,7–23,5, червоної польської — 9,3–17,2, симентальської — 9,6–18,4 та бурі карпатської — 9,2–16,9 кг, вміст сухої речовини в молоці — відповідно 12,53–12,95; 12,70–12,99; 13,07–13,30; 12,29–12,57; 12,61–12,87 та 12,70–12,98 %, вміст жиру — 3,66–3,99; 3,75–4,00; 4,29–4,47; 3,69–3,96; 3,76–4,01 та 3,75–3,96 %, білка — 3,35–3,44; 3,35–3,40; 3,51–3,54; 3,30–3,31; 3,34–3,37 та 3,35–3,36 %, сухого знежиреного молочного залишку (СЗМЗ) — 8,87–8,98; 8,95–8,99; 8,78–8,83; 8,60–8,67; 8,84–8,86 та 8,93–9,02 % і лактози — 4,69–4,75; 4,73–4,77; 4,63–4,67; 4,62–4,64; 4,78–4,82 та 4,82–4,86 %. Встановлено, що у тварин досліджуваних порід добовий надій впродовж лактації знижувався. У період з 2–3 до 5–6 місяця лактаційного періоду у корів української чорно-рябої молочної породи він знизився на 8,3 (P<0,001), з 2–3 до 8–9 — на 12,7 (P<0,001) та з 5–6 до 8–9 — на 4,4 кг (P<0,001), у ровесниць української червоно-рябої молочної породи — відповідно на 7,3 (P<0,001), 11,8 (P<0,001) та 4,5 (P<0,001), айрширської — на 6,7 (P<0,01), 11,8 (P<0,001) та 5,1 (P<0,01), червоної польської — на 5,8 (P<0,001), 7,9 (P<0,001) та 2,1 кг, симентальської — на 5,6 (P<0,001), 8,8 (P<0,001) та 3,2 (P<0,01) і бурі карпатської — на 4,8 (P<0,001), 7,7 (P<0,001) та 2,9 кг (P<0,001).

У ході лактації у корів усіх досліджуваних порід вміст сухої речовини, жиру та білка в молоці зростав, а СЗМЗ мав хвилеподібний характер (виняток — у корів айрширської породи вміст СЗМЗ в молоці збільшувався). Щодо вмісту лактози в молоці, то у тварин української чорно-рябої молочної, айрширської та червоної польської порід він також мав хвилеподібний характер, а у ровесниць української червоно-рябої молочної, симентальської та бурі карпатської порід знижувався. Однак, треба зазначити, що вірогідні зміни спостерігалися лише за вмістом жиру в молоці у корів усіх досліджуваних порід, за вмістом білка — з 5–6 до 8–9 та з 2–3 до 8–9 місяця лактації у тварин української чорно-рябої молочної породи, з 2–3 до 8–9 місяця — у тварин української червоно-рябої молочної та симентальської порід, за вмістом СЗМЗ — з 2–3 до 5–6 та з 2–3 до 8–9 місяця у ровесниць української чорно-рябої молочної породи та з 5–6 до 8–9 місяця — у тварин обох комбінованих порід.

Таким чином, у тварин більшості досліджуваних порід найвища молочна продуктивність спостерігалася за третю лактацію і лише у корів української червоно-рябої молочної та симентальської порід — за четверту лактацію. На добовий надій корів та показники хімічного складу молока певний вплив має період лактації. У тварин усіх досліджуваних порід з кожним наступним періодом лактації добовий надій знижувалися, вміст у молоці сухої речовини, жиру та білка — зростав, а СЗМЗ збільшувався лише у корів айрширської породи, у тварин решту порід — мав хвилеподібний характер. Вміст лактози в молоці у тварин української чорно-рябої молочної, айрширської та червоної польської порід також мав хвилеподібний характер, а у ровесниць української червоно-рябої молочної та обох комбінованих порід знижувався. Однак, треба відмітити, що виявлені зміни показників хімічного складу молока у тварин досліджуваних порід здебільшого були невірогідними.